Fylkesmannen i Oppland

Midt-Gudbrandsdal Landbrukskontor
Kommunevegen 1
2647 Sør-Fron

Deres referanse		Dato	24.07.2017
Vår referanse	2017/3838-8 433.52 MCO		
Saksbehandler	Marte Conradi, tlf. 61 26 60 66		
Avdeling	Miljøvernavdelingen		

Skadefellingstillatelse på bjørn i deler av Ringebu og Stor-Elvdal

Vi viser til søknad om skadefellingstillatelse på én bjørn fra Midt-Gudbrandsdal landbrukskontor (MGL) v/Hilde Hammer fremmet lørdag 22. juli kl. 13:11.

Vedtak
Med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir Fylkesmannen etter en samlet vurdering fellingstillatelse på én bjørn i deler av Ringebu og Stor-Elvdal kommuner.

MGL ble orientert muntlig om vedtaket 22. juli kl. 13:18. Rovviltnemnda v/leder er orientert om vedtaket.

Bakgrunn
Statens naturoppsyn meldte kl. 11:31 lørdag 22. juli om ett lam dokumentert tatt av bjørn i Samdalen, Ringebu. Skaden var 2 – 3 dager gammel. Klokka 13:11 fremmet MGL v/Hilde Hammer søknad om skadefellingstillatelse på én bjørn. Med bakgrunn i ovennevnte skadetilfelle og et betydelig antall sau og lam på beite i området, vurderte Fylkesmannen skadepotensialet som betydelig, og fattet vedtak om skadefellingstillatelse. Vedtaket ble meddelt muntlig til MGL kl. 13:18.

Lovgrunnlaget
Det rettslige grunnlaget for avgjørelsen er Lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 bokstav b og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3.

Naturmangfoldloven § 1 (formål):
"Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur."

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av

myndighetene):
«Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk
a) for å beskytte naturlig forekommende planter, dyr og økosystemer,
b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom,
c) for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller ander offentlige interesser av vesentlig betydning,
d) (…)

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.(…)»

Rovviltforskriften § 1 (formål):
"Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensynet til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter."

Rovviltforskriften § 9 (Fylkesmannen sin myndighet til å iverksette betinget skadefelling):
"Ved vurdering av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan, jf. forskriften § 6. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende
løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til:
a. områdets betydning som beitemark
b. skadenes omfang og utvikling
c. potensialet for fremtidige skader
d. muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak

Felling skal være rettet mot bestemte individer. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall dyr. Det kan knyttes nærmere vilkår til fellingstillatelsen, herunder at bestemte typer dyr skal være unntatt, at felling skal foretas av nærmere bestemte personer, metoder for felling og utbetaling av fellingsvederlag og/eller dekning av påløpte utgifter med unntak av lønn mv. i forbindelse med felling. Felling og forsøk på felling i henhold til denne bestemmelsen gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett, jf. viltloven § 35."

Ut fra § 9 i rovviltforskriften kan Fylkesmannen gi tillatelse til felling for å forhindre framtidig skade innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnda, jf. forskrifta § 8. Rovviltnemnda i region 3 har vedtatt skadefellingskvote på 2 bjørn i Oppland 2017/2018. Det er pr. i dag felt ett dyr av denne kvoten.

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår
Fylkesmannen viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn ble etter behandling i St.meld. nr. 15 (2003-2004) satt til 15 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3. Etter Stortingets gjennomgang av rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), ble det bestemt at bestandsmålet for bjørn skal endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn er fordelt på 4 av 8 forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 3 (Oppland) er det ikke mål om ynglinger av bjørn. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 3. Hele Oppland er beiteprioritert

område mht. til bjørn og etter forvaltningsplanen skal det være en lav terskel for å ta ut bjørn som gjør skade.

Om bestandssituasjonen for brunbjørn
Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Fylkesmannen vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3.

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av brunbjørn er 1. april hvert år. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåka ved å analysere DNA fra innsamla ekskrement og hår. De analyserte prøvene med DNA gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelinga mellom hanner og binner. Bestandsmålet er gitt i tallet på årlige ynglinger.

Overvåkningen har derfor tatt i bruk en ny metode, som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2016 ble det mest sannsynlig født i underkant av 6 kull i Norge (NINA Rapport 1340, 2017).

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 125 ulike brunbjørner i 2016, 51 binner og 74 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Nord-Trøndelag og Hedmark. Tallet på 125 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lykkes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområda kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2016 var totalt 8 bjørner, mens det i 2015 var en kjent avgang på totalt 10 bjørner. Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastingen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn erhøy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig, jf § 8. Etter Fylkesmannens syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Fylkesmannens vurdering
Brunbjørn er fredet etter lov 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfold-loven. Samtidig er det slik at brunbjørn volder skade på husdyr- og tamreinnæring. For blant annet å hindre skade på husdyr og tamrein kan rovvilt felles med hjemmel i naturmangfoldlova § 18 første ledd b). Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, jf. rovviltforskriften §§ 9 og 13, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt (gaupe), jf. rovviltforskriften §§ 10, 11 og 13.
Jf. rovviltforliket punkt 2.2.19 skal soneinndelinga forvaltes tydelig. Det følger av forvaltningsplanen i region 3, føringer i brev fra LMD og MD av 28. juli 2006, og rovviltforliket av 2011 punkt 2.2.19 at i de områder som blir definert som prioriterte beiteområder skal en kunne regne med at rovvilt ikke vil

være til hinder for tradisjonell drift med dyr på utmarksbeite. En av forutsetningene for uttak er at bjørnen representerer et potensiale for skade av et visst omfang.

I region 3/Oppland er det ikke mål om yngling av bjørn, og terskelen for felling av bjørn er følgelig lavere her enn i områder hvor det er vedtatt av bjørnen skal yngle. Det at terskelen for uttak er lav betyr imidlertid ikke at tilstedeværelsen av rovvilt i et prioritert beiteområde i seg selv gir grunnlag for felling. Dette er også presisert i brev av 25. august 2011 fra Miljøverndepartementet til rovviltnemndene, Fylkesmennene og direktoratet, der det går fram at punkt 2.2.19 i rovviltforliket ikke kan forståes slik at ethvert rovdyr som er i et prioritert beiteområde for husdyr eller kalvingsområde for tamrein omgående skal felles. Det må i hvert enkelt tilfelle gjøres en konkret og helhetlig vurdering av den enkelte situasjon i tråd med krav nedfelt i gjeldende vedtak, deriblant vurdering av potensialet for skade. Skadepotensialet vil variere ut fra tid på året og om rovdyret er fast etablert eller på vandring.

Det er mye sau på utmark i Samdalen og nærliggende beiteområder, og Fylkesmannen vurderer således området som et viktig beiteområde for sau, jf. rovviltforskriften § 9 annet ledd bokstav a. Det er dokumentert ett lam tatt av bjørn i området, jf. § 9 annet ledd bokstav b. Etter Fylkesmannens vurdering er det stort potensiale for ytterligere skader i området i tiden framover, § 9 annet ledd bokstav c, med tanke på at det går mye sau på beite i området. Vi vurderer ikke at det finnes andre tilfredsstillende løsninger enn felling, jf. § 9 annet ledd bokstav d.

Alle bjørner som tidligere er dokumentert i Oppland ved DNA-analyser er hannbjørner. Dette indikerer en meget liten sannsynlighet for å felle binner. Ut fra de påviste skadene, samt det framtidige skadepotensialet, finner Fylkesmannen det riktig å iverksette skadefellingstillatelse på én bjørn. Uttak av en bjørn i dette området vurderes ikke å være til skade for bjørnebestandens overlevelse, eller å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for bjørn, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4.

Med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir Fylkesmannen etter en samlet vurdering fellingstillatelse på én bjørn i deler av Ringebu og Stor-Elvdal kommuner.

Følgende vilkår er knyttet til iverksettelse av fellingstillatelsen:

1. Tillatt område for felling er Ringebu kommune øst for Gudbrandsdalslågen og sør for Friisvegen, samt Stor-Elvdal kommune sør for Vinjevegen og elva Trya, vest for rv. 3, og nord for Eldådalsveien til Nordre Messeltsætra, videre nord for en innbilt linje fra Nordre Messeltsætra til Eldåhøgda.

2. Tillatelsen gjelder i tidsrommet 22. juli kl. 13:18 - 27. juli kl. 12:00.

3. Skadefellingsforsøket skal rettes mot skadevoldende individ. Innsatsen bør styres mot der tapene sist har skjedd, og der de eventuelt utvikler seg videre.

4. Dersom det gis fellingstillatelser i flere områder samtidig, vil fellingstillatelsen inndras umiddelbart om kvoten for betinget skadefelling blir fylt.

5. Binne og unger i følge er ikke omfattet av denne tillatelsen.

6. Ved felling skal det benyttes våpen og ammunisjon godkjent for storviltjakt, jf. forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst, fastsatt av direktoratet den 22. mars 2002, jf. § 15 og 16.

7. Dersom bjørn skadeskytes, plikter de ansvarlige å gjøre det de kan for å avlive dyret snarest mulig. Skytter plikter å forvisse seg om påskutt dyr er truffet eller ikke. Ved skadeskyting skal skytter *uten opphold* underrette Fylkesmannen og nærmeste politimyndighet. Fylkesmannen avgjør videre gjennomføring og avslutning av ettersøk. De som har deltatt i forsøket på felling skal uten godtgjørelse bistå forvaltningsmyndighet eller politimyndighet i det videre ettersøk.

8. Skadefellingstillatelsen gis til Ringebu kommune. Kun personer som er oppnevnt til kommunale skadefellingslag i den berørte kommunen kan delta i skadefellingsforsøket. Ringebu kommune skal sende en oversikt over deltakerne i skadefellingslaget til Fylkesmannen, dersom dette ikke er gjort tidligere i år. Det forutsettes at kommunen sørger for at alle som deltar i skadefellingslaget er kjent med dette brevets innhold, samt de generelle gjeldende bestemmelsene i rovviltforskriften og forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst.

9. Deltakere i skadefellingslaget skal ved bruk av rifle ha avlagt skyteprøve senest i 2016, og være registrert som lisensjegere.

10. Ansvarlig skadefellingsleder kan, dersom det vurderes som aktuelt, selv ta kontakt med SNO for eventuell bistand. Slik bistand kan bestå av f.eks. kompetanseoppbygging/ opplæringstiltak. SNO vil vurdere eventuelle henvendelser bl.a. med bakgrunn i egen kapasitet.

11. Ansvarlig fellingsleder skal rapportere hver tredje dag om fellingsforsøket til Fylkesmannen i Oppland, på telefon 61 26 60 00 eller 977 37 223. Dersom det ikke har skjedd noe siden siste rapportering holder det å sende en SMS om dette. Dersom det blir gjort observasjoner av bjørn eller avdekkes nye skader, skal Fylkesmannen ha beskjed om dette.

12. Felling og forsøk på felling i henhold til denne tillatelse gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett, jf. viltloven § 35.

13. Bjørn felt i medhold av denne tillatelsen er Viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt dyr uten nærmere samtykke fra Fylkesmannen/Miljødirektoratet.

14. Etter § 16 i Forskrift om forvaltning av rovvilt skal felling eller forsøk på felling av bjørn umiddelbart meldes til Fylkesmannen, Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn. Den som feller dyr skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materiale, og skytter skal kunne påvise fellingssted etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller Fylkesmannen.

15. Etter rovviltforskriften § 9a skal deltakere i det kommunale skadefellingslaget få godtgjøring for tid som er benyttet til skadefellingsforsøk. Deltakere som mottar godtgjøring etter ordningen må være registrerte lisensjegere, jf. rovviltforskriften § 15. Fylkesmannen legger til grunn at skadefellingsforsøket skal gjennomføres på en effektiv og hensiktsmessig måte. Det settes av en ramme på inntil **kr 40 000,-**

    I tillegg til døgnsatsen (1 600,- pr døgn) skal kommunen også beregne feriepenger og arbeidsgiveravgift, og dette skal kommunen dekke innenfor den nevnte rammen fra Fylkesmannen. Av kommentarene til forskriften framgår også hvilke forhold som faller utenfor ordningen. Utbetaling skjer på grunnlag av disse vilkårene, samt rapport fra skadefellingsleder om skadefellingsforsøket og den tid som er benyttet. Fylkesmannen yter etter søknad tilskudd til kommunen til dekning av godtgjøring utbetalt etter vilkårene nevnt over.

Kommunen kan søke om dekning for direkte og dokumenterte kostnader ved oppdraget, begrenset oppad til **kr 10 000,-**. Det er ikke anledning til å benytte bevilgningen til lønnskostnader, dekning av administrative utgifter for kommunen mv. i tilknytning til lokalt organiserte jegere i forbindelse med iverksetting av fellingstillatelser. Kommunen må sørge for at deltakerne i skadefellingslaget fører timelister og oversikt over kjørte kilometer mv.

Kommunen skal sende skadefellingslogg til Fylkesmannen. Skadefellingslogg skal sendes senest tre dager etter at skadefellingsforsøket er avsluttet. Ved behov for midler utover rammen må dette avklares med Fylkesmannen på forhånd.

Fylkesmannen vil godtgjøre bruk av sporhundekvipasjer direkte, etter avtale med hver enkelt ekvipasje.

16. Fylkesmannen kan til enhver tid trekke tilbake fellingstillatelsen.

Klage
Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. Forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen, jf. § 32.

Med hilsen

Steinar Fossum e.f.
fung. avdelingsdirektør

Marte Conradi
rådgiver

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.

Kopi til:
Stor-Elvdal kommune
Ringebu kommune
Fylkesmannen i Hedmark
Miljødirektoratet
Statens Naturoppsyn